

Generasjonsskifte

Aktualitet - mål

- Generasjonsskifte – en eller flere fra neste generasjon overtar familiebedriften
- Norsk undersøkelse for noen år siden:
  - 37% planla generasjonsskifte de neste 5 år
  - 50% neste generasjon/noen i ledelsen skulle overta
  - 15% salg til investorer (finansielle/børs)
  - 35% salg til annet selskap (konkurrent/større aktør)
- pwc's 2016 Family Survey:
  - 43% mangler en konkret plan
- MÅL: bli bedre i stand til å gi kunden råd om generasjonsskifte

Kursinnhold

- Oversikt over aktuelle problemstillinger
- Regnskapsførers rolle
- De viktigste arvereglene
- De viktigste skattereglene
- Strukturtilpasninger
- Oppsummering - råd

Aktuelle problemstillinger

Aktuelle problemstillinger I

- Hva er status for virksomheten i dag?
  - For eksempel SWOT-analyse (styrker, svakheter, muligheter og trusler)
  - Hva er målsetningene på kort, mellomlang og lang sikt?
  - Hva må til for å nå disse målsetningene?
- Hva er virksomheten verdt?
  - Ekstern verdsettelse
  - Kan få stor betydning for valget mellom overføring til neste generasjon/salg
  - Ulike oppfatninger om verdier og fordeling av disse er svært ofte kime til konflikter

Aktuelle problemstillinger II

- Skal virksomheten eies av noen i familien eller selges når dagens eier trekker seg tilbake?
  - Kan og vil noen i neste generasjon overta?
  - Hva er best for senior, junior og virksomheten?
  - Vil virksomheten utvikle seg bedre med eksternt hel- eller deleierskap?

  - pwc's 2016 Family Survey: 12% fortsatt i familien i 3. generasjon, 3% i 4. generasjon...
- Hvordan bør eierfordelingen bli?
  - En eller alle barna?
  - Jevn eller skjevfordeling?
  - Er det andre eiendeler som kan fordeles?

Aktuelle problemstillinger III

- Skal eierskapet overdras helt vederlagsfritt – eller delvis?
  - Er senior sikret økonomisk i fremtiden?
  - En viss betaling/gavesalg kan legge til rette for at noen av barna får kontanter i stedet for eierskap?
  - Hvordan kan dette finansieres?
  - Skatteregler
  - Strukturtilpasninger
- Når?
  - Når senior vil trekke seg tilbake eller over tid?
  - Alt i ett eller gradvis?
  - Økonomisk/juridisk kontroll (A- og B- aksjer)

Aktuelle problemstillinger IV

- Bør det foretas strukturlpasninger?
  - Etablering av holdingselskap?
  - Skattefri omdannelse fra ENK til AS
  - Fisjon/fusjon
  - Skattereglene står sentralt

Aktuelle problemstillinger V

- Åpenhet og diskusjon innad i familien?

→ Svært ofte det beste!

- Testament?

→ Hva skjer hvis senior faller bort før planen er gjennomført?

Regnskapsførers rolle

Regnskapsførers rolle

- Rådgiver
  - Ta initiativ til å starte prosessen – kan ta lang tid (3-5 år), mange venter for lenge!
  - Stille de rette spørsmålene
- SWOT-analyse – eksempel:

Styrke Kvalitetsprodukt Gode tester og god omtale Innovativt produkt Kreativt miljø Stor faglig tyngde og god faglig bredde	Svakheter Sesongavhengig etterspørsel Høyere pris enn konkurrenter Lite nasjonalt marked
Muligheter Økt markesandel i Norge ved flere forhandlere Muligheter for eksport Rimeligere delproduksjon eller produksjon i Polen eller Baltikum	Trusler Lavprisprodukter fra Asia Klimatiske endringer = kortere sesong Finanstørke

Eksempel på resultat av SOFT-analysen

De viktigste arvereglene

De viktigste arvereglene

- Hovedregel: kan gi bort/overdra sin eiendeler i levende live
  - Kan gi hele virksomheten til ett av barna om ønskelige, men også fordele mellom barna.
  - Avkortning bør vurderes = kan bestemme at den som har fått virksomheten skal få tilsvarende mindre ved det fremtidige arveoppgjør (når senior dør)
  - Avkortning bør (må) nedfelles skriftlig
  - Avkortning med hvor mye – verdi da gaven ble gitt?
Indeksregulering? Verdi fastsatt av giver?
- Unntak: senior sitter i uskiftet bo
  - Begrensninger i disposisjonsadgangen over arv etter førstavdøde

De viktigste skattregelene

De viktigste skattereglene I

- Kontinuitet/diskontinuitet

→ Hovedregel: Gavemottager/arving overtar givers/arvlaters inngangsverdier og andre skatteposisjoner («kontinuitet»)

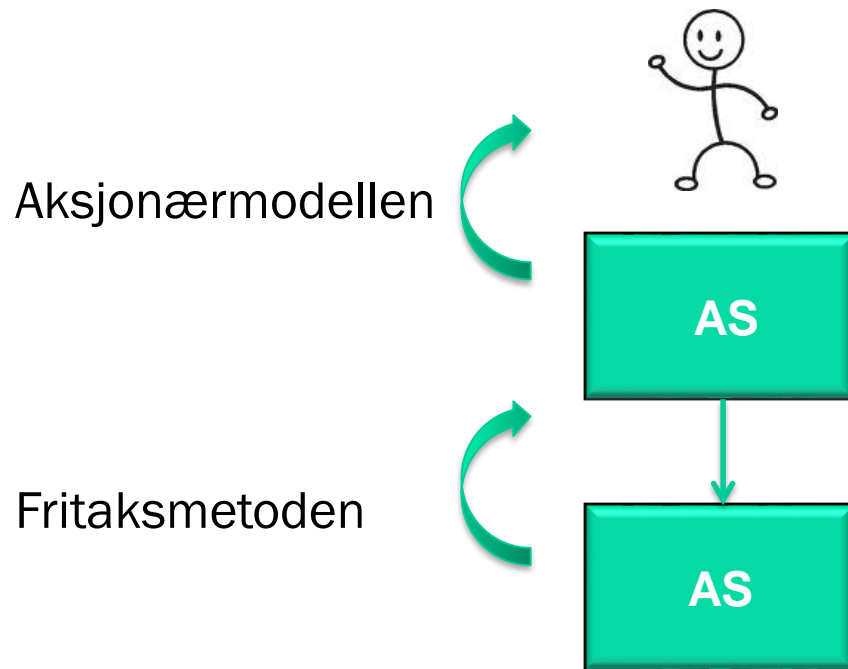
→ Unntak: bolig, fritidsbolig og alminnelig gårdsbruk eller skogbruk - som giver kunne solgt skattefritt da gaven ble gitt/arven falt («diskontinuitet»).

→ Skatteloven §9-7 – generell hovedregel

→ Skatteloven §10-33 - særregler om kontinuitet ved arv og gave i form av aksjer

→ Skatteloven §10-46 - særregler om kontinuitet ved arv og gave i form av aksjer selskapsandeler.

De viktigste skattereglene II

Utdeling/gevinst fra AS:

Utbytte: 29,76% (i 2017)

Gevinst: 29,76% (i 2017)

Unntak: Skjermingsfradrag eller tilbakebet.innbet kap.

Utdeling fra AS:

Utbytte: 0,72% (i 2017) - 0 % i skattekonsern

Gevinst: 0 %

Unntak: Konsernbidrag eller tilbakebet.innbet kap.

Operative inntekter i AS:

Flat beskatning med 24% (i 2017)

De viktigste skattereglene III

- Reglene om gavesalg

→ Gavesalg er en skattepliktig realisasjon, jf skatteloven §9-7 (generelt), §10-33 (aksjer) og §10-46 (selskapsandeler)

→ Hvis vederlaget er høyere en givers inngangsverdi blir differansen skattepliktig for giver. Mottager får oppjustert sin inngangsverdi og skjermingsgrunnlag med givers gevinst.

→ Hvis vederlaget er lavere enn givers inngangsverdi: Får ikke fradrag for gaveelementet, men kan kreve tapsfradrag dersom markedsverdien er lavere enn givers inngangsverdi. Mottager får i så fall nedjustert sin inngangsverdi og skjermingsgrunnlag med givers tap (dog ikke lavere enn vederlaget)

De viktigste skattereglene IV

- Reglene om aksjers skatteposisjoner

- Inngangsverdi (kostpris, RISK-regulering, oppjustering ved skattereform av 1992)

- Skjermingsgrunnlag – multiplisert med skjermingsrente = skattefritt utbytte

- Skattemessig innbetalt kapital – hvor mye som er innbetalt kapital per aksje – kan deles ut skattefritt, men inngangsverdien nedjusteres med tilsvarende beløp. (Kan få negativ inngangsverdi = gevinst utover vederlaget ved realisasjon) Følger aksjen, ikke aksjonæren! Skatteloven §10-11 (2) og §10-35.

- FIFU-prinsippet («først inn først ut»), gjelder også ved gave- Skatteloven §10-36

De viktigste skattereglene V

- Reglene om uttak og utbytte

→ Utdeling av et selskaps eiendeler til aksjonærens arvinger medfører uttaksbeskatning på selskapets hånd (skattelovens §5-2) og utbyttebeskatning på aksjonærenes hånd.

→ Kan altså ikke disponere over selskapets midler som om det var en egne

→ Må i stedet gi aksjer i selskapet

→ BFU 27/09

De viktigste skattereglene VI

- Reglene om skattefrie omorganiseringer

- Skattefri omdanning fra ENK til AS

- Skattefri fisjon og fusjon

- Muliggjør strukturtilpasninger

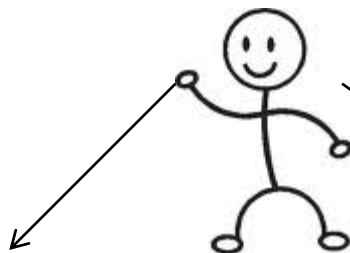

Strukturtilpasninger

Strukturtilpasninger I

- Er holdingselskap ønskelig?
  - Fritaksmetoden – salg – mulighet til å reinvestere uten beskatning
  - Skattemessig konsolidering v/konsernbidrag
  - Ett holdingselskap eller ett per barn?
- Aksjeklasser
  - Ulike stemmerettigheter og utbytterettigheter
  - Benyttes ofte ved gradvis overgang til neste generasjon
  - Kan etableres skattefritt
- Aksjonæravtaler
  - Benyttes ofte ved gradvis overgang

Når bør Holdingselskap benyttes?

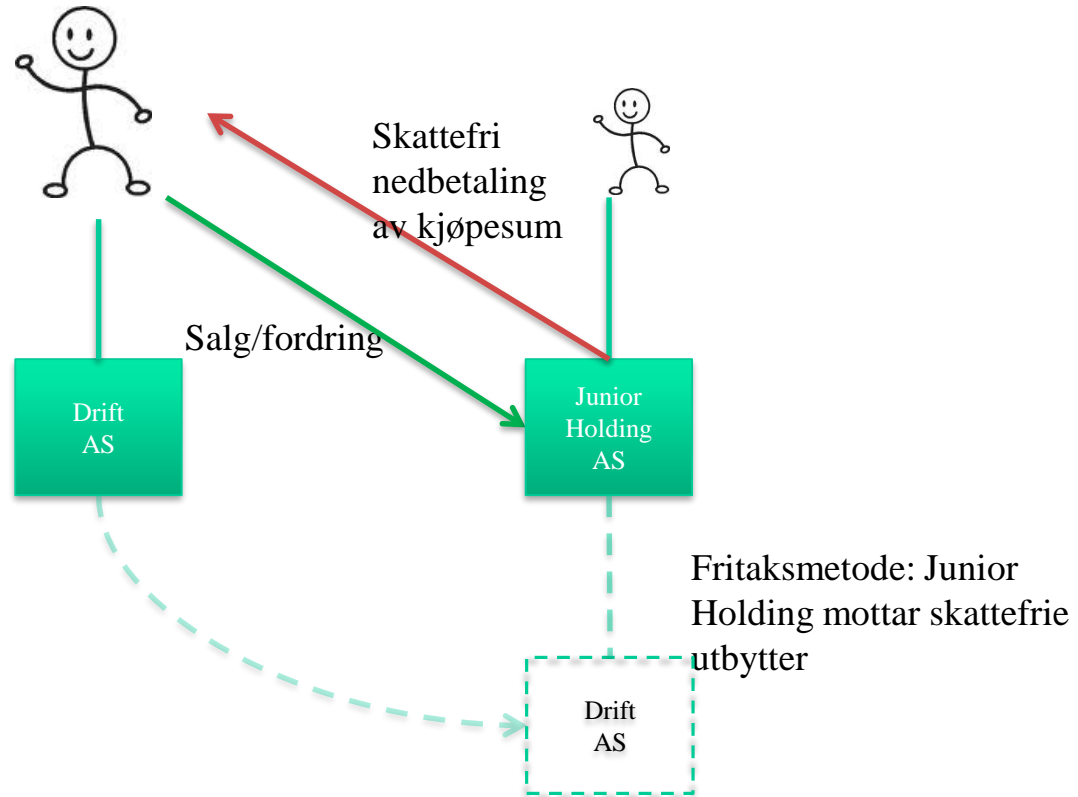
Eie direkte

- Aksjer/DLS utenfor fritaksmetoden
- Obligasjoner, bankinnskudd osv
- Bolig og fritidseiendom - egen bruk
- Bolig og fritidseiendom - utleie, ikke næringsomfang

Bruk av Holding AS

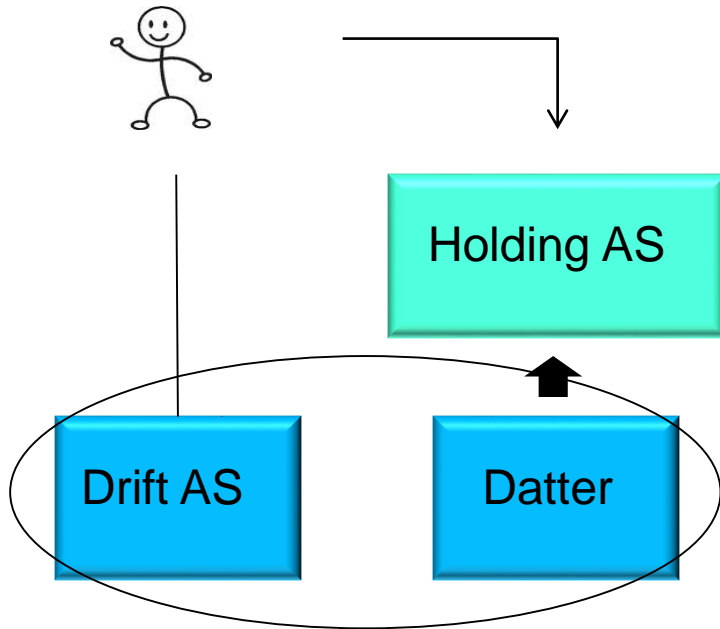
- **Objekter i fritaksmetoden:**
  - Typisk aksjer og DLS-andeler i EØS
- **Utleie som klassifiseres som næring**
  - 5 boenheter eller flere til bolig/fritid
  - 500 kvm eller mer til forretningsformål

Gavesalg til selskap eid av barna

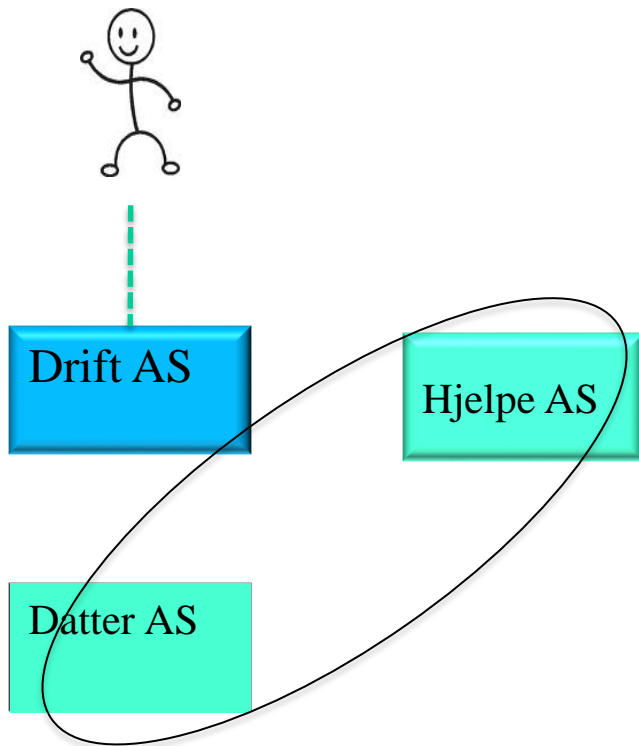

Konsernfusjon i forbindelse med overføring

- Drift AS og Datter fusjonerer med vederlag i Holding AS
  - Asl. § 13-3 (2)
  - Datter utsteder fordring mot Holding AS
    - Påvirkes av om fusjonen regnskapsmessig føres som transaksjon eller til kontinuitet
- Konsekvenser:
  - Skatteposisjoner på aksjene i Drift AS overføres seniors aksjer i Holding AS
    - Uforandret mulighet for skattefri tilbakebetaling til personlig eier
    - En noe tyngre modell, men svært gunstig å bruke ved bl.a høy innbetalt kapital på aksjene i Drift AS
    - Obs! Overføring av aksjer i Holding i stiftelsesåret

Drop down i forbindelse med overføringen

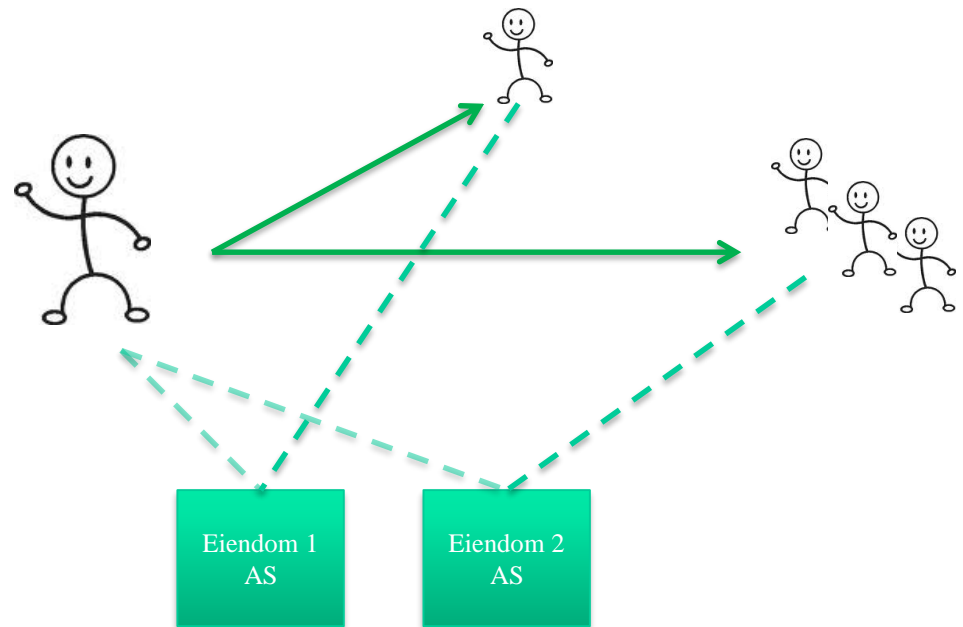
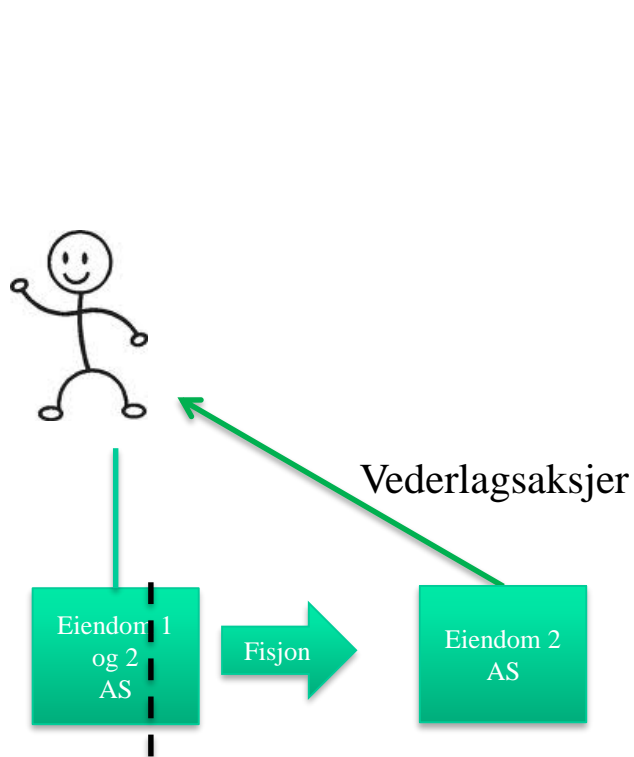

- Drift AS fisjoneres (nytt søsterselskap/"Hjelpe AS")
- Hjelpe AS fusjoneres inn i ett eller flere nystiftede datterselskap til Drift AS med vederlagsaksjer i mor

- Driften blir dermed liggende i datterselskapet, mens det gamle driftselskapet i realiteten er blitt et rent holdingselskap
- Skattemessig kontinuitet på skatteposisjoner

Eksempel på fisjon i forbindelse med overføring

Oppsummering - råd

Takk for oppmerksomheten!

Kontakt detaljer:

Toralv Follestad - Brækhus Advokatfirma DA

Web: www.braekhus.no

Epost: follestad@braekhus.no

Mobil: 995 68 565